

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ, АРХЕОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ**

**ТЕАТРАЛЬНЕ ЖИТТЯ ХЕРСОНА ХІХ-ХХ СТ. В САМОСТІЙНІЙ,
ТВОРЧІЙ РОБОТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконала: студентка 4 курсу 07-441 групи
Спеціальності 014 Середня освіта (Історія)
Освітньо-професійної програми «Історія та археологія»
Рубанова Аліса Вікторівна

Керівник к.і.н., доцент Батенко Г.В.

Рецензент к.і.н., доцент Сидорович Є. С.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 РОЗВИТОК ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ХЕРСОНА У XIX СТОЛІТТІ	5
1.1 Театр та трупа. Товариство нової драми	5
1.2 Війна змінила бачення	11
РОЗДІЛ 2 РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ ХЕРСОНЩИНИ В XX СТОЛІТТІ	14
2.1. Десталінізація. Гастролі. П'єси	14
РОЗДІЛ 3 СПІВПРАЦЯ ТЕАТРУ ТА ШКОЛИ НА ВИВЧЕННЯ ПІДЛІТКАМИ КУЛЬТУРИ РІДНОГО КРАЮ	28
3.1 Виховання театральними заходами школярів та підлітків	28
3.2. Естетичне виховання школярів у вивченні історії рідного краю	30
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	35
ДОДАТОК А	37
ДОДАТОК Б	38
ДОДАТОК В	39
ДОДАТОК Г	40
ДОДАТОК Ґ	40
ДОДАТОК Д	42

ВСТУП

Херсон відомий не тільки як великий промисловий центр, але і як місто з багатим різноманітним культурним життям. І особлива роль у культурному житті міста завжди належала і належить театру.

Актуальність: Сьогодні, поряд із літературною і музичною творчістю залишається маловивченою і майже невідомою широкому загалові театральна культура, яка є яскравою сторінкою в історії української культури. Саме театр, що своєю природою є мистецтвом синтетичним, був єдиним джерелом культурного життя нації. Він залишався єдиною надією народу на своє духовне відродження.

Об'єкт дослідження: обласний театр Херсонщини.

Предметом дослідження є вивчення культурно-історичної ролі театрів в культурному просторі Херсонщини, взаємодія школи з театрами у навчанні та пізнанні підлітків рідного краю на позакласних уроках з історії.

Метою роботи є аналіз місця культурного життя в історії Херсона. Вивчити культурну спадщину міста. Проаналізувати зацікавленість дітей у пізнанні рідного краю. Довести, що культуру рідного краю слід вивчати.

Хронологічні рамки: ХІХ – початок ХХ століття.

Завдання даного дослідження: 1) вивчити історію заснування та початок роботи театального мистецтва; 2) проаналізувати та визначити які відомі: режесери, драматурги, актори вплинули на розвиток театального життя; 3) вплив історії рідного краю на шкільне життя

Географічний простір: розгортання життя херсонського театру, охоплює територію міста. Саме в центрі міста була піднесена споруда театру.

Структура та зміст роботи: робота складається з вступу, трьох розділів, висновками, списком літератури та додатками.

Перший розділ присвячується створенню херсонського обласного музично-драматичного театру та його розквіт.

Другий розділ присвячується післявоєнному періоду та створення обласного театру ляльок.

Третій розділ присвячений шкільній програмі з уроку історії, позакласні заходи з історичного краєзнавства.

При написанні роботи, була використана література херсонських газет з бібліотеки, книги з історії херсонщини та педагогічні матеріали, а також інтернет ресурси.

Історіографічний прості складає: історія театральної справи в Херсонській області сягає своїм корінням в початок XIX століття. У 1830 році з ініціативи дворянства губернії було організовано приміщення для театру. Театральний будинок мало був схожим на культурний заклад (дерев'яні стіни, долівку, газове освітлення), але херсонці з перших же вистав полюбили театр, незважаючи на багато недоліків приміщення. Тільки в тисяча вісімсот вісімдесят четвертому році в Херсоні з'явилося нове, прекрасна будівля театру, яка була побудована архітектором В. Домбровським, що взяли за основу свого проекту будівля Одеської опери, яка славилася красою серед театрів Російської імперії. У тисяча вісімсот вісімдесят дев'ятому році відбулося відкриття першого професійного театру Херсона.

РОЗДІЛ 1 РОЗВИТОК ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ХЕРСОНА У ХІХ СТОЛІТТІ

1.1 Театр та трупа. Товариство нової драми

Життя будівлі міського театру виявилася короткою, трагічною і в той же час багатой на події. Театр в Херсоні виник в тридцять роки ХІХ століття і тулився в непристосованому для цих цілей приміщенні Дворянського зібрання. Ідея будівництва будівлі театру неодноразово виникла в середовищі херсонської громадськості. Але як завжди, це бажання стикнулося з нестачею коштів. Однак прихильники ідеї виявилися дуже енергетичними, особливо після того, як театральну комісію очолив екс-губернатор Олександр Ерделі.

Частину грошей виділила міська Дума, потім на п'ять років весь дохід від лавок і магазинів, що знаходяться на Олешківській пристані (сьогодні – це район речморвокзала), йшов на будівництво театру. І, звичайно, плюс благодійні внески херсонців. Незабаром комісія доручила архітекторові Владиславу Добровському розробити проект будівлі театру.

І 18 квітня 1884 року був закладений перший його камінь. Будували театр майже п'ять з половиною років. 29 Вересня 1889 року будинок було прийнято технічною комісією. Місткість театру становила восьмсот глядачів. Глядацька зала підковоподібної форми була прикрашена в стилі ренесанс, подібно Одеському оперному театру. Херсонці так і говорили про залу свого театру – «одеський в мініатюрі».

Урочисте відкриття театру відбулося 1 жовтня 1889 року комедією Миколаєва «Таємниця» у виконанні трупи Лелевой-Вучетича. Перед підняттям завіси оркестр під керуванням диригента Малини виконав марш. З підмостків театру херсонців подкоряли своїм мистецтвом Михайло Щепкін і Марія Заньковецька, Всеволод Мейерхольд і Віра Комиссаржевська, Микола Садовський і Панас Саксаганський, Іван Москвін

і Густаво Сальвін. На його сцені грав Олександр Скрябін та співав Леонід Собінов.

Напочатку п'ятидесятих років залишки будівлі театру були підірвані, майданчик очищений і спланований. У тисяча дев'ятсот п'ядесят дев'ятому році з проекту Київського Діпромiста почалося будівництво нинішнього облмуздрамтеатру, а восьмого травня 1962 року будинок театру було здано в експлуатацію.

Зібравши небагато пожитків, разом з таким же скривдженим Олександром Кошеверовим, переїхав до Херсона. У дружини останнього виявилися зв'язки в Херсонській міській думі, і акторам вдалося орендувати міський театр, який на момент тримала антрепренерша – якась Малиновська. Треба сказати, заклад під її керівництвом виглядав жалюгідно. Бюджет в одинадцять тисяч рублів з великими труднощами дозволяв зводити кінці з кінцями.

У 1823 по 1828 роки дворянство Херсонської губернії придбало покупною будинок генерала Лобрі і в 1830 роках пристосувало одне з його приміщень для театру, в якому і тулилося сценічне мистецтво п'ядесят років.

У серпні 1846 року приїжджав М.С.Щепкін, взявши участь в поданні херсонських аматорів, згодом писав, що йому сподобався місцевий аматорський колектив, сподобалась доброзичлива публіка, але дуже не сподобалась театральне приміщення – тісне і незатишне.

Херсонський глядач вже тоді любив свій театр. Навіть таке приміщення, як правило, було переповненим.

У 1883 році на засіданні міської ради було прийнято рішення про будівництво приміщення театру. Проект першого приміщення здійснив В. А. Домбровський. Офіційне відкриття професійного театру пройшло першого травня 1889. Але відлік історії театру ім. Куліша прийнято вести з 1936.

У Херсоні була відсутня велика кількості культурно-мистецьких осередків та університету, репертуар МХТ, який презентований Вс.Мейєрхольдом.

Часопис «Театр и искусство» повідомляв: «Антрепренери міського театру, О. С. Кошеверов і Вс. Е. Мейєрхольд, вперше очоливши театральну справу, ведуть її без усяких широкомовних реклам, без гучних, ніколи взагалі не здійснюваних обіцянок, тихо, скромно, на нових для провінції засадах, з рідкісною сумлінністю». Прем'єра відбулася 19 грудня 1903 року.

Ідея постановки належала О. Ремізову, який здійснив переклад п'єси. Після прем'єри О.Ремізов написав: «У постановці проявилось велике художнє чуття режисера Мейєрхольда, який зумів поєднати в тоні, фарбах і пластиці символіку драми з її реальним сюжетом, любовне ставлення акторів до своїх ролей – все це передало символіку снігу та озимини, заспокоєння і нестримну жагу, показало виснажену душу.

Цю постановку можна вважати першим кроком до символістського театру. То був сміливий художній експеримент. Недарма О. Ремізов не стільки аналізував гру акторів, скільки передавав власне відчуття від того чи іншого образу, йому сподобалось.

Рівно сто років тому у 1902 році, театральний сезон в Херсоні відкрила трупа початківця, нікому не відомого режисера Всеволода Емільовича Мейєрхольда. Цей молодий чоловік залишив сцену столичного театру Всеросійського рівня через конфлікт з режисерами Немировичем-Данченко і Станіславським. Ні, причина сварки була аж ніяк не творчого плану і далеко не в знаменитому «Не вірю!».

Просто до 1902 року Московський художній театр не мав жодного мецената. Кожен сезон акторам доводилося починати з походів по спонсорам, які в ті часи навряд чи були щедрішими нинішніх. Однак в кінці 1901 року оцінити режисуру і талант акторів, відомий російський мільйонер Савва Морозов вирішив одноосібно фінансувати Московський театр.

Кожен член трупи отримав при цьому частку закладу у вигляді паю, а Мейєрхольд виявився в числі обділених. Він міг продовжувати працювати у МХАТі, але при цьому не маючи акцій і не отримуючи дивідендів. Ущемлене самолюбство актора змусило його покинути Москву.

Такий стан речей міг незабаром погубити театр. Мейєрхольду вдалося проявити організаторські здібності і заманити в повітове, мало відоме містечко молодих талановитих акторів з Москви, пообіцявши їм великі ролі. Новостворена трупа іменувалася «Товариством нової драми». Підрахувавши необхідні витрати і можливі доходи, початківець режисер вийшов на суму двадцять сім тисяч рублів, тим самим більш ніж удвічі збільшивши прибуток.

Відпрацювавши сезон, вже як самодостатній режисер Всеволод Мейєрхольд залишив наше місто. Місцеві шанувальники намагалися повернути трупу, пославши йому навздогін лист, а в ньому - близько п'ятисот підписів. Але херсонські масштаби вже були малі для «Товариства нової драми».

Аргус припустив, що за перший сезон, Мейєрхольд залишився в Херсоні, але без О. Кошеверова. Прочитавши книгу німецького дослідника Едгара Штейгера, він назвав керовану ним театральну справу «Товариством нової драми». Союзником Мейєрхольда став О. М. Ремізов, в Херсоні – ще початківець-літератор, захоплено перекладав Пшибишевського і пристрасно сповідував символістські ідеї.¹

У «Товристві нової драми» Ремізов став чимось на зразок завідувача літературною частиною». Мейєрхольд разом з Ремізов визначили, за якими авторами буде складатися репертуар нового театру: Чехов, Горький, Гауптман, Ібсен, Шніцлер, Пшибишевський і Метерлінк - всі були знайомі херсонському глядачу з попереднього сезону.

¹ file:///C:/Users/9ED8~1/AppData/Local/Temp/Mysu_2015_15_5-3.pdf

Херсонський експеримент столітньої давності підтверджує, що проблема театрів – не в публіці. І можливо, секрет успіху В.Мейєрхольда криється в його життєвому гаслі: життя або смерть, але тільки не сон.

Сезон 1902-1903 рік трупи Вс. Мейєрхольда й О. Кошеверова, які не прагнули до нових трактувань, але використовували «готові» мізансцени. За договором з міською управою, вистави мали відбуватися не менше чотирьох разів на тиждень, а у святкові дні – не менше десяти ранкових вистав з пільговою оплатою для учнів. Багато творів пройшло до нового репертуару «Три сестри», «Чайка», Дика качка» та багато інших.²

Театральні експерименти Вс.Мейєрхольд здійснював у власних акторських роботах, але не схожою на звичні акторські гри для російського театру. Проте переважна більшість створених ним характерів підтримки не знайшла.

В Херсона Вс. Мейєрхольд повернеться у 1908 р. він здійснив гастрольну подорож по Києву, Харкову, Полтаві, Катеринославі та Херсоні. «Товариство нової драми» під керівництвом Вс. Мейєрхольда».

Вс.Мейєрхольд був першим антрепренером, який, незважаючи на негативні прогнози колег щодо розвитку театральної справи у місті, довів, що належний репертуар зрощує театральну аудиторію. Мейєрхольд спромігся навчити «балаганну» публіку належно сприймати твори класичної та сучасної драматургії та розпочав власні експерименти у царині «умовного театру».

Саме ця невелика група поширювала славу театру серед двох тисяч відвідувачів. Потім ці дві тисячі залучили ще п'ять тисяч, які ніколи не ходили до театру. Це було справжнє підняття культури в місті.

Херсонська публіка була по-справжньому зацікавлена «товариством нової драми». Херсонців дивував новий приНевипадково містяни гордо називали нову трупу «Херсонський художній театр».

² file:///C:/Users/9ED8~1/AppData/Local/Temp/Mysu_2015_15_5-3.pdf

У закладах Херсона, самовіддано працюють три атмосферних драматичних колективи: дванадцять з них мають почесне звання «народний»; двадцять три театри мініатюр та сто тридцять п'ять гуртків художнього читання.

Центрами театрального мистецтва в області є місто Нова Каховка, Великоолександрівський, Бериславський, Генічеський, Каховський, Каланчацький райони.

Станіславським драматичним гуртком у 1923 р. керував талановитий артист професіонал Юрій Шумський. У ті часи було модно закріплювати професіоналів за самодіяльними колективами.

Двадцяті, тридцяті і сорокові – непевні, сумні роки, котрі характеризувались голодом, холодом, розрухою; але театральне, хай навіть аматорське, мистецтво невід'ємне від історії, воно є таким, яким є його глядач, його суспільство і його держава. Тож довелось і йому пройти через усі лихоліття життя.

В липні 1936 р. трупа акторів Одеського пересувного театру та окремих херсонських артистів було організовано Херсонський державний український драматичний театр. Приміщення Херсонського міського театру ім. А.В. Луначарського надали новим атторам, а в серпні театр розпочав свою роботу.³

6 листопада 1936 р. на сцені Херсонського державного українського драматичного театру показав свою першу виставу за п'єсою драматурга Василя Миколюка «Переможці смерті». «Наталка Полтавка» І.П. Котляревського – була представлена як друга вистава, бо уже від самого початку творчі пошуки колективу було спрямовано на створення нового українського національного репертуару. Використання драматичних творів Шевченка, Гоголя, Кропивницького, Карпенка-Карого принесли успіх таким

³ file:///C:/Users/9ED8~1/AppData/Local/Temp/Mysu_2015_15_5-3.pdf

виставам, «Назар Стодоля», «Майська ніч», «Дай серцю волю, заведе в неволю», «Безталанна»⁴.

Отже, новий театр, сучасна модерна трупа, актуальний репертуар перетворив провінційного херсонського глядача на активного учасника театрального життя ХХ століття.

1.2 Війна змінила бачення

У радянські часи театру присвоїли ім'я Анатолія Луначарського. Не закривався театр і під час фашистської окупації 1941-1944 років, але на афішах він називався як великий театр імені Тараса Шевченка, і всі спектаклі йшли тільки українською мовою. Другий день звільнення Херсона став останнім у житті театру. Незважаючи на ретельне обстеження його саперами, чотирнадцятого березня 1944 року основна частина будівлі злетіла в повітря.

Під час війни в Херсоні за наказом німецько-фашистських окупантів діяв національний український театр. Про нього майже нічого не відомо як театрам, так і городянам.

Необхідно відзначити, що загарбники підносили напад Німеччини на СРСР як війну з комунізмом і звільнення українського народу від гніту «москалів». Так в 1941 служби проводили тільки українською мовою. У поліцію брали в першу чергу громадян української національності.

У серпні 1941 року в Херсоні було відкрито три табори для військовополонених: на взуттєвій фабриці, в міській в'язниці і школі №28. За добу в них гинуло до сотні в'язнів. Мертвих звозили на цвинтар, які було встановлено на міському смітнику. В цей же час німці подбали про театр. В один з серпневих днів за наказом окупаційної влади на площі близько п'ятдесяти осіб. Це були артисти, музиканти, художники, освітлювачі, робітники сцени.

⁴ file:///C:/Users/9ED8~1/AppData/Local/Temp/Mysu_2015_15_5-3.pdf

Присутніх запросив в зал для глядачів театру колишній артист театру ляльок Петро Руза (Еберман). Йшлося про відкриття в Херсоні, нібито з дозволу німецького командування і за згодою Міської Управи, українського драматичного театру. Зрозуміло, учасникам зборів нічого не залишилося, як підтримати цю пропозицію. До складу артистичної групи увійшли актори і музиканти, які з різних причин не евакуювалися з театром. А також не встигли виїхати з Одеси та Миколаєва актори, шлях яких лежав через Херсон. До професіоналів приєднали любителів з клубних драматичних гуртків, студентів музичного училища та інших. Так був утворений театральний колектив з шістдесяти чоловік. Директором театру призначили артиста Ебермана.

Відкриття театру відбулося в перших числах жовтня 1941 року виставою «Хмара». Надалі всі вистави були, в основному, класичні та, безумовно, українською мовою. Це «Запорожець за Дунаєм» Гулака-Артемовського, «Наталка-Полтавка» Котляревського, «Безталанна» Тобілевича, «Шельменко-денщик» Старицького та інші. Театр відвідувала досить строката за національним складом публіка: українці, росіяни, поляки, караїми. Серед глядачів можна було бачити і німецьких солдатів. Офіцери були рідкісними гостями на спектаклях.

У 1942 році приїхав з Києва артист оперети Геннадій Плакіда з дружиною Ніною Даценко (Плакіда виступав ще в тридцятих на підмостках Херсона разом з артистом естради Мазуркевичем). Плакіда став режисером оперети. При цьому він грав ролі в своїх постановках. Його дружина, дуже красива жінка, була примадонною.

У репертуарі театру з'явилися оперети «Весела вдова» Легара, «Циганський барон» Штрауса, «Роз-Марі» Фримель, «Коломбіна» Рябова та інші.

Оперети відомого угорського композитора Кальмана були заборонені. Театр працював за розкладом: сьогодні - оперета, завтра - драма.

Практично в кожному номері окупаційних газет, що видавалися в Херсоні, друкувалися оголошення про вистави міського театру. Якщо окупантам необхідно було приміщення театру для проведення своїх заходів, то вистави скасовувалися.

Працівники театру раз на місяць отримували продуктивний пайок: 500 грам рослинного масла; 0,5 кілограми крупи; квашені огірки і капусту; буряк; 2 кілограми підгорів борошна. Плюс 400 грам хліба щодня.

Херсонський театр «під німцями» проіснував до 31 жовтня 1943 року. 1 листопада був даний наказ: всім чоловікам протягом трьох днів покинути місто. В іншому випадку їм загрожує арешт і викрадення в Німеччину.

До Херсону наближалися радянські війська. 1 листопада 1943 року звільнили лівобережну частину Херсонщини. Перед тим як покинути місто, фашистські окупанти підірвали будівлю театру.

Восени 1944 року відновив роботу повернувся з евакуації з міста Кизил-Кума Киргизької РСР Херсонський обласний драмтеатр.

РОЗДІЛ 2 РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ ХЕРСОНЩИНИ В ХХ СТОЛІТТІ

2.1. Десталінізація. Гастролю. П'єси

Весною 1954 року сотні театральних адміністраторів починають нишпорити по країні в пошуках гастрольних майданчиків. А керівництва театрів, тим часом їдуть в Глабк домагатися спеціальної державної дотації, щоб з гастролей не прийшлося повертатися пішки.

У Херсонському театрі хвилювання. Радяться і сперечаються про можливість взяти на гастролі вистави: «Сильні духом», «Дочка прокурора», «Дорога мамочка», «Хто сміється останнім», «Таланти і поклоники», «Маруся Богуславка», «Сватання на Гончарівці», «Дай серцю волю - заведе в неволю», «Доки сонце зайде». Цей репертуар був добре відомий у всіх містах Радянського Союзу. А тим часом в планах «великі гастролю», гастролю за межами республіки. Великі гастролю дають гарний струс колективу, вони є творчим іспитом. Нова сценічний майданчик, нове місто, нова аудиторія - все це те враження, які так необхідні актору для поповнення його знань життя.

Репертуар театру був за межами міста. Вони перестають цікавити людей. Транспортні, добові, квартирні і витрати, пов'язані зі спеціальною рекламою і декількома днями вимушеного простою. Якщо ж всю суму витрат розділити на кількість гастрольних днів, то ліміт театру стає таким великим, що середня вартість квитка дуже висока. А дорогий театральний квиток, безсумнівно, охолоджує найбільших шанувальників театального мистецтва, охочих подивитися всі вистави гастрольюючого колективу. Невесела картина. Гастролює порожній театр, збори на сцену слабкі, адміністрація розвіває енергійну діяльність щодо організації паралельних вистав.

Витягується з архіву жахлива мелодрама, щоб нею поправити фінансові справи. Закупивши залізничні квитки, колектив повертається додому. Ось чому «великі гастролю» призводять до величезних фінансових ускладнень,

які в свою чергу, викликають гарячкові пошуки «касової» п'єси і репертуарні зміни.

Чому ж театри прагнули «великих гастролей». Пошук глядача в далеких краях. А ще поїздки на «великі гастролі» були відходом від місцевого глядача.

А сучасні спектаклі з успіхом йшли в місцевих російських театрах.

В управлінні культури є противники гастролей по області. Крихітні зали для глядачів з невеликою кількістю місць. З 360 сільських клубів в Херсонській області лише 66 мають у своєму розпорядженні кількість місць, що дозволяє театру працювати «на касу». Для того, щоб працювати і творити, театр повинен щодня отримувати певну суму доходів. Приміщення сільських клубів не дозволяють працювати так, щоб забезпечити його повну самоокупність.

Херсонський театр виїжджав на гастролі в колгоспи і радгоспи, але результати були плачевними. Працювали в основному в районних Будинках культури, де сцени були в якійсь мірі придатними та глядацькі зали вміщували 300-350 чоловік. З 1946 по 1953 роки театром було показано на селі 242 вистави та обслуговано близько 28 тисяч глядачів.

На незнайомій і маленькій сцені і декорації не ті, і світло не те, і оркестр розмістити ніде - в результаті знижується художній рівень спектаклю. Подібні постановки є профанацією театрального мистецтва. Найвдаліша вистав стає настільки слабкою, що глядач каже: то ж мені артисти приїхали, наші куди краще гастрольних.

Бажано приїзд колгоспників до стаціонарного театру в місто. Херсонський театр підрахував: 20 цільових вистав, обслужили 8 тисяч глядачів. Це 2-3% населення сільських районів. А 98% трудящих сіл Херсонської області взагалі не бачили професійних вистав.

15 травня 1954 року Херсонщина. Плодючі землі, широкі степи, чарівний Дніпро. Чудовий край привертає увагу людей з давніх часів. До революції 1917 року до цих земель прагнули поміщики і колонізатори:

Фальц-Фейн, Трубецької, Решетняк. А селяни йшли в Таврію на заробітки, в пошуках шматка хліба.

Робочі, що приходять в Херсонську губернію, 7/10 йшли пішки, не мали коштів на покупку залізнодорожного квитка. В середньому робочі брали близько 2 рублів; нерідко у них не вистачало грошей навіть на паспорт і вони брали за гривеник місячний квиток. Подорож тривала 10-12 днів. Їх ноги пухли від холодної весняної бруду, покривалися мозолями і саднами. Близько 1/10 робочих їхало на дубах (великі, склоченні з дощок човна, що вміщують 50-80 чоловік і набивати впритул). Злидні.

Онук Трохима Щетини Микола Гордійович Крайнюков пройшов Велику Вітчизняну війну, роки відбудови народного господарства. Заробляв добре. Побудував собі будинок з трьох кімнат, жив заможнo. А його дід Трохим і в мріях не бачив такого життя.

В Афінах, столиці Аттики, на схилах Акрополя широким півколом раскінувся давньогрецький театр. Вистави там давалися під відкритим небом і, крім сонячного світла, не було іншого освітлення. Величезний амфітеатр, що нагадує за формою сучасні стадіони, вміщував понад сорока тисяч глядачів. Завдяки цьому вихідна плата була низькою, а спектаклі - широко доступні для всіх громадян. В таких умовах спектакль в античному театрі виливався в монументальне масове видовище.

Не випадково після великої Жовтневої соціалістичної революції найбільші діячі радянського мистецтва в пошуках нових форм зближення театру з життям з народом, створювали масові праздництва і виносили вистави з тісних коробок театральної сцени на площі.

Міркування про великі гастролі застаріли. Влітку місце обласного театру там, де йде боротьба за врожай.

Розповідь про збори у Новоолексіївці і наведені міркування про Акрополі переконали головного Режисер Л.Южанського в доцільності гастролей на селі. Художня рада театру затвердила гастрольний репертуар: Сватання на Гончарівці. Доводилося враховувати новизну майбутніх умов.

Режисура, художники і актори приступили до роботи над виставами, а адміністрація зайнялася сценою. Будувати в кожному колгоспі сцену на один-два вечори з дуже дефіцитного на Херсонщині лісу – нездійсненна затія. Тому оголосили конкурс на кращу збірну щитову сцену, що міститься разом з декорацією на одній автомашині. Кращим виявився проект сцени, запропонований художником-декоратором Яновським. З проектом звернулися до колективу заводу сільськогосподарського машинобудування імені Г.І. Петровського. Бригада робітників і техніків на чолі з начальником інструментального цеху Савановим і майстром Курочкіним погодилися виконати замовлення. Робочі самі внесли в проект багато цікавих доповнень. Виготовили три сцени для трьох самостійних гастрольних груп.

Розбивка колективу на три групи дала можливість в рівній мірі зайняти творчою роботою всіх артистів, а на окремі ролі мати і по два виконавці.

Деталь, орієнтир – ось це потрібно глядачеві, і акторові. Але деталь ця повинна бути виразною. Одним вдалим штрихом можна визначити, де і коли відбувається дія. Цей штрих повинен створювати образ.

Вироблявся графік роботи на селі, на бюро затверджувався репертуар гастролей і маршрут. Виконком обласної ради депутатів трудящих виділяв необхідну кількість вантажних автомашин.

Червень 1954 року. За тридцять кілометрів від Скадовська, на березі Чорного моря, розкинулося село Новоолексіївка. Колгоспники зустрічають акторів, приготували їм смачний обід.

В час завантаження та встановлення сцени брали участь всі: і режисер, і художник, і артисти, і робітники сцени, і колгоспники.

Ввечері народу зібралося не менше трьох тисяч чоловік. Сільський глядач приймає спектакль надзвичайно щиро. Наступного вечора – переїзд в село Червоне Скадовського району. Там теж чекали з нетерпінням.

В одному з колгоспів Генічеського району під час вистави з'явилася на світло сцени ціла хмара жучків. Вони лізли у вуха, в рот, за комір сорочки

акторам та глядачам. Дуже важко було в таких умовах продовжувати спектакль.

Гра захоплює і хвилює глядача, якщо актори зі сцени говорять про його проблеми.

В цей же час дуже помітно піднімається почуття відповідальності й у самих артистів. На стаціонарі артист при найменшому підвищенні температури тіла бере бюлетень. Але хіба можна це зробити на селі, коли в залі зібралося 2-3 тисячі глядачів, які приїхали за 20-30 кілометрів, після великого важкого дня. Подяка колгоспників безмежна.

В грудені 1954 року. Влітку театр дав 124 спектаклі (при плані 69). Актори відчували, що вони потрібні народу. Зрозуміло, що трудівникові села потрібні спектаклі про нашого сучасника, спектаклі, які допоможуть їм краще розібратися з проблемами дійсності.

Вимальовувалося нове обличчя нашого театру: театру-борця, театру-трибуна. З'явилися нові п'єси: «Дніпрові зорі», «В добрый час», «Вихри враждебные», «Интервенция» та інші.

Громадськість міста і області цікавилися питаннями внутрішнього життя колективу. В облвиконкомі знайшлися асигнування на ремонт будівлі, на створення певного затишку в приміщенні театру. Виділили дві нові автомашини. Міськрада депутатів трудящих за рахунок бюджету міста заасфальтувала й впорядкувала театральний сквер.

Змінилося ставлення до спектаклів і на стаціонарній сцені: тепер уже не було потреби театральному адміністратору агитувати колгоспників приїхати в тому випадку, якщо відстань до міста за 100-120 кілометрів.

Красиве видовище - приїзд колгоспників до театру. Важко навіть дізнатися в них людей з села. Одягнені в добротні костюми, красиві сукні, вони нічим не відрізняються від міського глядача. Виставу вони сприймають з великим живим інтересом, по домівках роз'їжджаються з гарною українською піснею. Видно, що спектакль збуджує серця, піднімає настрої.

Театр став важливим центром культурного життя міста та області.

У ввітні 1955 року з огляду на досвід минулорічних гастролей по колгоспах області, театр завчасно готується до них. Підготовлені вистави: В добрий час, Платон кречет, Ніч і полум'я, Підступність і любов.

У колективі говорять про те, що треба знайти або виростити свого автора. Це змінить творче обличчя театру.

З питання технічної забезпеченості гастролей на селі пройшла нарада з робітниками заводу імені Петровського. Робітники запропонували перенести пересувну сцену на автомашину ЗІС-150, зняти заводські борти і поставити замість них 2,5 метрові, це дасть можливість розширити сцену до 7 метрів. Спеціальні труби, що входять одна в іншу, дають надійну опору бортам і є основою для монтування на них порталів, лаштунків, задника, зановеса. Нова пересувна сцена виготовлена. Тепер її можуть підготувати до роботи двоє робітників протягом двох годин.

Важливе питання – масовка. Був міський огляд художньої самодіяльності. Провідні актори були членами журі. Вони із захопленням відгукувалися про багатьох обдарованих учасників огляду за право бути значісними в дворічну театральну студію при театрі. Теорією театального мистецтва студійці оволодіють на недільних заняттях. Режисери, актори і художники погодилися читати лекції безкоштовно.

Театр просив у Главснаба Міністерства культури портативні електростанції – движки. Була виділена електростанція на двохосній платформі. Нею можна електрифікувати кілька МТС, а на ці гроші купити чотири движка Л-6.

У травні 1957 року М. С. Хрущов на нараді письменників в ЦК КПРС говорив про народження нових людей, вихованих соціалізмом. Ці люди борці за свободу і щастя людства. Укреплення зв'язків з повсякденням народу, його трудовою діяльністю допоможе письменникам і художникам подолати застарілі уявлення про наших людей, пізнати їх душу і характер, думи і сподівання і створити у повістях, романах, поемах і п'єсах.

У період гастролей 1955-1956 років театр показав колгоспному глядачеві вистави: В добрий шлях, Серце не прощає, Мораль пані Дульської, Людина шукає щастя та інші.

Життя артистів під час гастролей на селі проходило, в буквальному сенсі слова, на колесах.

На прохання міськкому комсомолу для організації культурного відпочинку молоді підприємств і установ міста було вирішено щотижня проводити театральні «п'ятниці». В такий вечір молодь дивиться два-три уривки з вистави, потім обговорює питання, пов'язані з драматургією, мистецтвом, естетичним вихованням. На театральних «п'ятницях» режисери і актори дають молоді дуже багато цікавого і самі вчаться.

Листопад 1957 рок - це 40-ва річниця Великої Жовтневої соціалістичної революції. Всі театри рапортують про свої успіхи. Херсонський театр подарував трудящим Херсонщині «Кремлівські куранти» як іспит на зрілість, придбану в результаті зближення з життям народу - сміливі творчі шукання і успішні подолання труднощів творчого характеру.

Образ Леніна доручили заслуженому артисту УРСР Г.Лазареву. Спектакль мав на меті виховну роль. Показав, як важливо, щоб актор умів підпорядковувати свої особисті інтереси загальним інтересам творчого колективу і зважати на те, що всі без винятку працівники театру є співтворцями вистави.

У січні 1958 року у Скадовській районній газеті «Голос Колгоспник» писали, що гастролі обласного музично-драматичного театру в колгоспах, радгоспах і МТС - велика і цікава подія в культурному житті трудящих нашого району. За час перебування у нас театр відвідав буквально усі села і всюди користувався незмінним успіхом. Понад тридцять тисяч глядачів переглянули вистави театру. Майстерна гра акторів, вдалі декорації і музичне оформлення сприяли успіху. Важливо відзначити і те, що працівники обласного театру, будучи в селах, не тільки виступали зі сцени,

але і близько знайомилися з життям колгоспників і допомагали учасникам художньої самодіяльності в налагодженні роботи гуртків.

Листопад 1958 року - раніше наші режисери ставили тільки ті п'єси, які вже «перевірені». Це ніяк не могло задовольнити колектив, який прагне йти в ногу з життям. У театрі стали все частіше говорити про свого автора, Н.Булгаков і В.Коновалов принесли в театр драму «В степу під Херсоном».

У п'єсі розповідалося про події, що розгорнулися в роки Великої Вітчизняної війни в місті Херсоні. У центрі п'єси - герой Ілля Кулик, який мужньо вступив разом з групою комсомольців у сутичку з фашистами. Після чистки розгорілися суперечки.

Авторам було висловлено низку критичних зауважень, вказані недоліки та запропоновано створити сценічний варіант п'єси для Херсонського театру до початку нового сезону.

Автори виконали вимоги ради, а головний режисер Б.М.Черномордик відмовився ставити спектакль. Він домовився про додатковий заробіток на стороні. Він їде ставити спектакль в Ізмаїльський театр. А відмову від постановки п'єси «В степу під Херсоном» прикрив глибокими «творчими розбіжностями» з авторами.

Довелося на зборах доповісти колективу театру про таку обстановку. Черномордик втратив авторитет. Роботу над виставою «У степу під Херсоном» художня рада театру доручає молодому режисерові, випускнику Київського театрального інституту В.В.Рудніцкому. Але ось і прем'єра. Всі визнали виховну роль вистави і, разом з тим, відзначали ряд художніх недоліків.

З'явилися нові, ще ніким не поставлені п'єси: Віра - Н.Булгакова, Таємниця святого ордена - І.Плахтіна, Таврія - за однойменним романом О.Гончара, Нашадки запорожців - О.Довженка.

У листопаді 1959 року розпочався двадцять четвертий сезон театру за головного режисера - Н.П.Равіцкій.

Практика показала, що велику вдячність заслуговують ті спектаклі, які у правдивих і яскравих художніх образах розкривають героїчні справи народу, показують нашого сучасника на повні його зростання, кращі риси його характеру. У пошуках такої п'єси художня рада театру зупинилася на творі Довженко «Нашадки запорожців». П'єсу, не грав ще жодний театр країни.

Щоб утвердитися в своєму рішенні, керівництво театру зібрало на чистку п'єси широкий актив глядачів.

Особливо цікавими, під час обговорення п'єси, були виступи старих більшовиків Софронова І.М., Кузьмичова І.А., на очах яких проходили події, так талановито оспівані Довженком, Лисенком, Кириленком і багато інших самі були активними учасниками цих подій на Дніпрі - самі нашадки запорожців.

Травень 1960 року: Декада українського мистецтва і літератури в Москві - творчий звіт за минулий десятирічний шлях. Репертуар херсонського драматичного театру: Веселка - М.Зарудний, Іркутська історія - Арбузова, Кухарка - Сафронова, Точка опори - Альошина.

А найголовніше - театр продовжує зміцнювати свої зв'язки з колгоспним глядачем. Вже з ранньої весни за лаштунками театру з'явилася величезна карта з усіма колгоспами і радгоспами області.

В колективі триває напружена робота над спектаклями та концертною програмою. Репетиції проходять в умовах, максимально наближених до сільських. Технічний персонал репетирує перестановки між картинами, перевіряє апаратуру. Свідомість і організованість в колективі. Перед поїздкою в театрі проходить мітинг. Робота театру на селі - важливий внесок колективу в ідеологічну роботу, пряма участь театру в боротьбі за високий врожай.

Вересень 1960 року: за останній рік на Херсонщині побудовано п'ятдесят вісім зелених театрів. Їх обсаджують виноградом.

Колектив театру засвоїв істину: справді живий інтерес викликає у народу той спектакль, в якому не переживувати давно відомі істини, а узагальнюються в художніх образах нові життєвоважливі явища нашої дійсності. Спектакль, що відкриває перед глядачем нові грані життя, що показує йому все різноманіття нашої дійсності, пробуджує особливість відчувати думки, облагороджує і вчить людину мудрості, кличе його до праці і творчості. А для цього необхідна не тільки глибока і високохудожня п'єса, потрібно також, щоб режисер і виконавець по-справжньому знали життя народу, щоб вони перейнялися ідеєю п'єси, знайшли дійсно яскраві і властиві цьому спектаклю сценічні втілення, а не користувалися одного разу знайденими прийомами, які від тривалого вживання перетворилися на штампи. Поїздки на село народили там десятки нових драматичних колективів.

Квітень 1961 року: нести своє мистецтво в гущу життя, до народу - ця славна традиція театру.

Жовтень 1961: належить подолати значне відставання культурно-технічного рівня сільського населення. Деталі театрального мистецтва повинні допомогти народу повніше відчути красу художніх творів, бо людина не може жити без прекрасного.

Значущість і цілісність роботи театру визначається, головним чином, тим, як глибоко і активно, наскільки широко він пропагує сучасні ідеї, образи, теми, наскільки дійсно його участь в суспільно-політичному житті.

Справа не тільки в тому, яку кількість п'єс поставив театр на сучасну тему, а у важливості тих проблем, котрі він піднімає, і в художньому рівні вистав, присвячених нашому сучасникові.

У тисяча дев'ятсот шістдесят другому році колективу Херсонського театру двадцять років. Любов театру до життєвої правди часом переходить в побут, а психологічна тонкість поступається часом чутливості і солодкавості. Краса життя часом подменяється красивістю, а людські роздуми знаходили форму прописної моралі.

У 1986 році за ініціативою обласного управління культури, було прийняте рішення про створення на базі клубу імені Шумського стаціонарного приміщення театру ляльок.

Таким чином, 6 листопада 1986 року для маленьких глядачів були відкриті двері нового театру, гордістю якого стали: артисти з України Т. Шумаріна та Росії Т. Варжало, артисти О. Яковлєв, У. Дрижак, А. Нестер'юнок, О. Салміна, В. Драпиковський, К. Драпиковська.

2.2. Історія створення лялькового театру

В Херсоні, відомий також і обласний театр ляльок, який розпочав своє існування з 1960 роках – це був театр на колесах з виставою «Пригоди Гулівера в країні ліліпутів» за творчістю Дж.Свіфт.

Свій перший сезон театр відкрив 15 грудня 1971 року. Заклад працював на базі міського Палацу культури.

З початку свого існування театр був пересувний, адже свого приміщення не мав. Лише в 1986 році Херсонському театру ляльок було надано постійне приміщення з гарним фое, фонтаном, вітражами та - головне – зі зручною залом для глядачів та гарною сценою.

Перша заслужена артистка України Т.Шумаріна, заслужений артист Росії Т.Варжало, артисти О.Салміна, Катерина та Віктор Драпиковські, О.Яковлєв, У.Дрижак, А.Нестер'юнок, Т.Чубур – всі вони представляли театр.

Власна трупа херсонського обласного театру почала формуватися з приходом до театру режесера Степана Івахіна. Першими акторами цього періоду були: Г.Краменнкова, В.Максименко, В.Каменщик, Т.Максименко, Т.Юрковець (Шумаріна).

Маленький глядач захопливо сприймає вистави режисера Н.Бучмі «Два майстри», «Стійкий олов'яний солдатик», «Веселі ведмежата».

Кореспондентка А.Матросова у газеті «Ленінський прапор» за 18 лютого 1975 рік писала, що першокласники школи №20 не підозрювали про

задачі нової вистави Херсонського обласного театру ляльок, реагували безпосередньо й по-дитячому. А для режисера В. Колосьонка, художника Володимира Добеля, композитора О. Рожка і акторів, зайнятих у новій роботі театру, ця безпосередня реакція була основним критерієм жеттездатності спектаклю.

Запрошувати в театр ляльок на виставу підлітків, разом з головним режисером Херсонського музично-драматичного театру О. П. Горбенко, художником В. Г. Балашом, завідуючий літературою театру В. Рубаном, було однією з традицій.⁵

Спілкування з юними глядачами беруть на себе герої казок Дід і Ведмідь-дідусь, бабуся і Ведмедиця-бабуся. На першу появу ведмедика Топа та його сестри Топки – була радість з боку глядача, реагували радісним сміхом, що потім супроводжував всю виставу.

Виступ веселих пісень, цікавий діалог з дітьми, вистава розпочинається при цілковитій зосередженості глядача на видовищі.

Колектив театру добре знав уподобання тих, для кого кожного року готували вистави. Наприклад дід-ведмідь, цілком по-сучасному займається вранці зарядкою. Ведмедиця – знайома лагідна бабуся котрій жаль будити вранці онуків.⁶

Цікаві вистави охоплюють глядачів, перша вистава пройшла неперевершено.

Вистави супроводжувалися критиками, а головним критиком були юні глядачі.

Знання мистецтва театру ляльок, визначив професійний рівень Наталії Бучми надав змогу зібрати у театрі гармонійний гурт акторів, який склав: Г. Бондаренко, Ю. Ногу, Л. та В. Маценко, О. Тарнавську, С. Гармаша.

У 1973 році відбулася постановка «Маленької феї» О. Рободана.

⁵ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

⁶ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

У квітні 1977 році театр розпочинаються гастролі поза межами України. В місті Грізному, дітлахи чудово зустрічають «Стійкого олов'яного солдатика» за п'єсою В. Данилевича та Ю. Бабошко.

В ті роки, адміністратор театру О. Сєдов розповідав про гастролі, як Херсонський та Чечено-Інгушетський театр змагалися та часто бували один у одного.

Того ж року Херсонський обласний ляльковий театр приїжджає на гастролі до Чечено-Інгушської АРСР. В місто Херсон приїжджає республіканський театр ляльок з Грозного. Ці обмінні гастрольми допомогли театрам краще пізнати один одного, налагодити творчі контакти.⁷

У колективі театру багато талановитої молоді. У спектаклі «Стійкий олов'яний солдатик» зайняті наші молоді актори Тамара Юрковець (Шумаріна), Олександра Тарновська, Віктор Бородавко, Олександр Селябін, Віктор Демідко.

Плідна праця привернула увагу громадськості Херсонщини та у 1986 році, за ініціативою обласного управління культури, було прийнято рішення про створення на базі клубу імені Шумського стаціонарного приміщення театру ляльок.

Шостого листопада 1986 року для маленьких театралів були відкриті двері нового театру ляльок, який очолив директор Романів.⁸

Гордістю театру стають: заслужена артистка України Т.Шумаріна, заслужений артист Росії Т. Варжало, артисти: О. Яковлев, У. Дрижак, О. Шаламова, О. Салміна, В. Драпіковський, К. Драпіковська, Г. Герасименко, М. Коваль.⁹

У 1988 році до театру прийшов молодий режисер Борис Чуприна, який згодом стає головним режисером. Він приніс нове бачення театру, створив

⁷ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

⁸ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

⁹ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

театр ляльок, колектив якого опанував різнопланову драматургію з використанням усіх компонентів сценічного мистецтва.¹⁰

Тисяча дев'ятсот вісімдесят дев'ятому році Херсонський театр дійсноє обмінні гастролі з театром ляльок болгарського міста Шумен. А у 1990 році відбувся спільний проект з театрами міст Шумен та Тирново (Болгарія). У цьому ж році, театр приймає участь у Міжнародному фестивалі театрів ляльок «Золотий дельфін» у м. Варна, де отримує почесний диплом та бронзову медаль за виставу «Останній страус» режисер Б.Чуприна, художник-постановник Г. Табаков (Болгарія). З цієї пори розпочинається новий етап творчості Херсонського театру ляльок.¹¹

У 1992 році спільно з театрами поріднених міст Шумен (Болгарія) та Залаегерсег (Угорщина), започатковується перший фестиваль театрів ляльок поріднених міст «Кришталеві вітрила».

У 1993 році театр їде на другий фестиваль «Кришталеві вітрила», з виставами «Цирк Шардам» та «Русалонька» режисера Б. Чуприни, який відбувся у місто Залаегерсег (Угорщина). Взагалі на фестивалі зустрічалися театри ляльок Угорщини, Санкт-Петербургу, Києва, Болгарії та інші. Для професіоналів це була справжня школа, жива творча лабораторія, а для малечі - велике, яскраве, несподіване свято, що не припинялося.¹²

Отже, у 1994 році театр бере участь у державному огляді «Прем'єри сезону» у м. Києві. У цьому ж році театр запрошують взяти участь у міжнародному фестивалі театрів ляльок «Інтерлялька 94» у м. Ужгороді. Фантастична реалізація незвичайної теми та оригінальність постановки вистави «Гонець у пекло» режисер В. Скакун, не залишають байдужими ні глядача, ні фахівців. За сценографію вистави головний художник театру О.Гоноболіна отримала почесний диплом фестивалю.¹³

¹⁰ file:///C:/Users/Леново/Downloads/khud_kult_2009_6_5.pdf

¹¹ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

¹² <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

¹³ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

РОЗДІЛ 3 СПІВПРАЦЯ ТЕАТРУ ТА ШКОЛИ НА ВИВЧЕННЯ ПІДЛІТКАМИ КУЛЬТУРИ РІДНОГО КРАЮ

3.1 Виховання театральними заходами школярів та підлітків

Кожного сезону театр показував нову дитячу виставу, запрошуючи маленьких, підлітків на зустріч з казковими героями, поринути в світ казок, побачити улюблених героїв.

Театр не забуває про сільських глядачів, для цього формується виїздна труппа, яка показує вистави в районах області. В діючому репертуарі чарівні музичні казки для дітей з дивами та кумедними пригодами, які прекрасно сприймають маленькими глядачами

Театр постійно підтримує творчі контакти з усіма школами, учбовими закладами міста.

Театр багато уваги приділяє роботі з дітьми. Важливо виховувати свого глядача, щоб він не тільки дивився виставу, а й побачив, зрозумів, почув, що власне постановники – режисер, сценограф, актори намагалися сказати в цій виставі.

Для учнів старших класів перед виставою проводяться бесіди з метою підвести глядачів до сприйняття вистави. В останій час у театрі поставлені вистави драматургів, творчість яких вивчається в школі, і тому перегляд таких вистав стає своєрідним уроком більш глибокого вивчення їх творчості: «Наймичка», «Засватана» І.Карпенка-Карого, «Як пани, так і ми...» М. Кропивницького, «Езоп» Г.Фігейредо, «Есмеральда» за В. Гюго та багато інших.¹⁴

Театр намагається вивчати свого глядача різними шляхами: організуючи бесіди, зустрічі з педагогами, психологами, тобто людьми, які професійно вивчають дитинство. Такі зустрічі збагачують театр, дають можливість краще підійти до вибору репертуару. Допомогають в цьому анкетування і зустрічі з глядачами на обговоренні вистав.

¹⁴ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

В умовах відродження національної культури, побудови національної школи значення ролі та виховання формується духовний світ, морально-етичні ідеали молоді. Розвиток молоді – це складний процес, в який входять багато факторів. Серед них провідну роль відіграє театр – специфічна сфера діяльності з різноманітними, неоднозначними зв'язками, до яких належать різні сфери суспільного життя.

З успіхом проходять тематичні концерти в школах: «М.Куліш на херсонській сцені», «О людях, що пішли, не докохав...» Завжди цікаві класні часи в театрі, де учнів знайомлять з історією театру, проводять екскурсії, зустрічі з акторами. В літературній частині театру зібрано багато матеріалу з історії херсонського театру, його сьогодення. Цим довідковим матеріалом завжди користуються учні для написання творів, рефератів тощо.¹⁵

Херсонські театри ставлять перед собою багато завдань і головне з них, виховання дітей та підлітків засобами театру.¹⁶

Важливо, що мистецтво впливає на глядачів комплексом художніх засобів. Під час показу застосовується: художнє слово, наочний образ, декоративно-живописне оформлення, музичний супровід.

Театральна дія насичена емоційно, тим самим робить привабливим для дітей. Вистава приносить радість, зацікавлює людину будь-якого віку. Будучи за своїм характером синкретичною діяльністю, вона найбільш захоплює дитину і відповідає специфіці розвитку її розвитку психічних процесів: цілісності та миттєвості сприйняття, легкості уяви і віри в перетворення, емоційного усвідомлення, не тільки образного, але і логічного мислення, рухової активності, тощо. Це свідчить про широкий розвиваючий потенціал театралізованої дії.¹⁷

¹⁵ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

¹⁶ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

¹⁷ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

Основні причини які впливають на особисту поведінку дитини: формування свідомості, моральні норми і правила та довільність поведінки, емоційний розвиток.

Більший розвиток самостійності, самопізнання, намагання розібратися в своїх перевагах і недоліках спонукають підлітка до самовиховання. І театр має допомогти йому правильно реалізувати це прагнення.¹⁸

Для підлітків характерна підвищена тривожність, нервова збудливість, натомість акторам театру слід створити умови психологічного комфорту, розкомплексованості, допомогти дитині пізнати себе, зрозуміти схильність, бажання і волю для самовдосконалення.

Наполегливість спонукає її до вивчення самого себе. У цій потребі більшою мірою відповідає «живий» театр з його прискіпливою увагою до духовного світу окремої особистості.¹⁹

Вистава укріплює віру школярів в самих себе. Це важливо, коли попереду життя з його дорогами й бездоріжжям.

Дитині треба зрозуміти й відчути, мораль будь-якої вистави чи то в херсонському драматичному театрі, чи то в театрі ляльок, а в свою чергу вчителі та батьки, допомогти дитині краще зрозуміти суть вистави, залучити їх до свідомого культурного життя.

У наші дні виховання необхідно розглядати як чинник успішності особистості, як спосіб можливості творчого і естетичного розвитку людини.

3.2. Естетичне виховання школярів у вивченні історії рідного краю

В курсі історії рідного краю важливу роль грає естетичне виховання школярів. Адже частина виховного процесу, безпосередньо спрямована на формування здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини.

¹⁸ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

¹⁹ <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>

У процесі засвоєння учні сприймають красу, спостерігаючи прекрасне, будь-яка людина не може залишитися байдужою, вона переживає, відчуває любов або ненависть до об'єкта спостереження. А тому треба, щоб діти вміли розрізняти красу та неповторне.

Під час сприймання виникають певні емоції, головним завданням – це створити умови в яких буде сприятлива атмосфера для формування емоційної сфери учнів. Багатство емоційної сфери людини свідчить про її духовне багатство.

Складною є проблема формування сприймання мистецтва.

Щоб сприймати театральне дійства, треба мати знання. У школі учні не тільки можуть прослухати інформацію, а й потрапити на саму виставу.

Поряд із розвитком естетичного сприймання, прищепленням естетичних смаків у процесі естетичного виховання в учнів формують естетичне ставлення до навколишньої дійсності.

Одним з головних моментів вивчення краєзнавства на уроці з історії є навчальна робота. На уроці з предмету учні не лише можуть здобути певні теоретичні знання, а й провести позашкільний захід відвідавши театр особисто. Це виховує зацікавленість до творчості, дачення мистецтва як один з засобів пізнання навколишнього середовища.

На розв'язання завдань естетичного виховання спрямована також позакласна робота. Крім бесіди, лекцій, тематичних занять, цінною у вихованні є участь школярів у діяльності мистецьких гуртків, де вони самі зможуть спробувати себе в ролі режесерів та акторів. Розширити й поглиблювати свої знання, навички та уміння, кожен зможе навчитися у позашкільних гуртках, студіях.

Тим не менш важливу роль відіграють батьки. Належне естетичне оформлення квартири, наявність бібліотеки, мистецьких журналів, телевізора, сімейних традицій, прочитані книжки, сімейний відпочинок, спільне відвідування театру. Це все створює умови для прищеплення естетичних смаків дітей.

В основі методики естетичного виховання лежить спільна діяльність педагога та дитини у розвитку його творчих здібностей до сприйняття художніх цінностей, до продуктивної діяльності, усвідомленого відношення до соціального, природного, предметного середовища. Успіх роботи визначається в якій мірі враховуються індивідуальні особливості, потреби і інтереси загального рівня розвитку.

Театрально-естетичній критерії вказує на спрямованість особистості на інтерес до театрального мистецтва і бажання стати частиною театральної діяльності. Таким чином можна виділити показники: 1) бажання у відвідуванні театру; 2) знання про театр як про мистецтво та світову культуру.

Людина отримує естетичну інформацію, методи і прийоми естетичного виховання можна розділити на наочні і словесні. Виховання літературних і музичних творів повинне бути художньо- виразним, емоційним, інакше зустріч з мистецтвом не вплине своїм чином.

Таким чином, потрібно зазначити, що один з найкращих методологічних прийомів - класифікувати методи естетичного виховання в єдину систему та поглиблювати вивчення історії рідного краю за допомогою театрального мистецтва.

ВИСНОВКИ

Херсонська губернія зробила величезний внесок в освоєння культурного розвитку країни. На безмежних степових просторах з'явилося більше восьми тисяч міст, містечок, сіл, деревень, посадів, колоній, хуторів, економій, монастирів, залізничних і поштових станцій. Губернія за темпами економічного зростання була однією з найуспішніших в Російській імперії. Саме в часи існування Херсонської губернії були закладені історичні і культурні традиції краю, що відтепер закріпив за собою назву Херсонщина.

У досліджуваний період завдяки активізації громадського та культурного життя у місті створювалося чимало аматорських колективів української та російської драми. Вагомий внесок у справу залучення народних мас до театрального мистецтва зробили народні будинки та робітничі клуби.

Неоціненний внесок у розвиток театрального мистецтва Херсонщини зробив театр Мейерхольда

Тріумф артистів трупі, безумовно, не був випадковим. Він став можливим завдяки блискучій грі учасників трупі і сучасному репертуару, до якої входили в основному твори, які відображали життя народу. Творчі колективи театру взяли участь у різноманітних всеукраїнських та міжнародних фестивалях.

Досліджуючи театральне життя, можна помітити складну та плідну працю, вкладенні зусилля та побудови фундаменту театрального дійства Херсонщини.

Умовно визначаємо, що в творчому театральному житті Херсона є декілька періодів, кожен з яких цікавий своєю неповторністю у пошуках форм та ідей які втілює режисер та його колектив.

Колективи втілюють нові ідеї, відкривають кордони, надихають на нові звершення режисерів, чії постановки грають важливу роль для театрального розвитку міста.

Театр починав свою роботу в маленькому приміщенні, але за роки він зібрав біля себе багато творчих колективів, які змогли перетворити маленьке мистецтво в повномаштабне процвітання яке продовжує існувати і зараз.

Неоменуло театральне життя і підлітків, що навчаються у школі. Вивчення цієї теми показує, що школа розвиває у різних напрямках культурного життя на уроках з історії та позакласній роботі з рідного краю.

Дослідження показує наскільки багатим є культурне життя Херсона, як за роки змінився склад режесерів та акторів, який вплив на будь-яку людину чи то школяра, чи то дорослого було зроблено театром.

Отже, театральне життя численними гастролями по країні та приїзди до нас театральних труп інших міст дали можливість театрам стати відомим і розвивати в Херсоні театральне мистецтво.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Аматорський театр на Херсонщині // Наддніпрянська правда. – 2004 № 46
16 червня. с.3
2. Мусийко В. Херсонський експеримент Мейерхольда / В. Мусийко // Гривна.
— 2002. — 10 окт.
3. Аргус: Провинциальная летопись. Херсон / Аргус // Театр и искусство. —
1903. — № 6. — С. 148
4. Херсонський експеримент Мейерхольда // Гривна. – 2002 № 41(405) 16-17
октября.
5. Обласний академічний музично-драматичний театр ім. Миколи Куліша. –
Херсон, 2006. – 24 с. – До 70-річчя заснування театру.
6. Чуприна Б. «З історії становлення та розвитку Херсонського театру
ляльок» Інтернет ресурс
file:///C:/Users/Леново/Downloads/khud_kult_2009_6_5.pdf
7. <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>
8. <https://teatr-kukol.ks.ua/index.php/home/istoriya>
<http://www.ks.ukrstat.gov.ua/metodologiya-ta-klasifikatsiji/471-pro-khersonsku-oblast/po-starim-vulicjam/199-po-starim-vulicjam-2.html>
9. Десять років Херсонського обласного українського музично-
драматичного театру. - Херсон, 1947.
10. Бурлак Н. Г. Театр в пути: (страницы из дневника директора театра) / Н.
Бурлак. - Херсон, 1962.
11. Карнаухов И. Херсонские актёры покорили Болгарию / И. Карнаухов
//Херсонський вісник. –2011. –№39. –С.20
- 12.<https://zruchno.travel/ObjectEntity/ObjectEntity?lang=ua&idCrm=23cd5179-49ec-6baf-9b52-587f5a9fcac2>
- 13.file:///C:/Users/9ED8~1/AppData/Local/Temp/Mysu_2015_15_5-3.pdf
14. Москаленко В. Херсонський театр во время второй мировой / В.
Москаленко // Вгору. – 2004. – №1(66) – С.6

15. <https://hgi.org.ua/?ch=kh2>
16. <http://izbornyk.org.ua/encycl/eui079.htm>
17. Естетичні та етичні основи розвитку педагогічної майстер-ності викладачів вищих педагогічних навчальних закладів : бібліогр. покажч. / упоряд. Л. Н.Штома; наук. консультант і авт. вступ. ст. О.М.Отич; наук. ред. І. А.Зязюн; бібліогр. ред.Л. Н.Штома. — Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2013. — 150 с
18. Бервецька Л. Театр – без меж / Л. Бервецька //Новий день. –2007. –21 черв.
29. Гореліков М. Ностальгія Євгена Матвєєва. 27 березня –Міжнародний день театру/ М. Гореліков //Наддн. правда. –2007. –23 берез. (№21)
20. Гундорина А. Василий Федин: «Пусть «Мельпомена» рождает новых Мейерхольдов, Матвеевыхи Гармашей!» / А. Гундорина //Горожанин.Горожанка. –2012. –24 мая.
21. Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку: збірник наукових праць / за ред. О.А.Дубасенюк, Н.Г.Сидорчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2012. –560с.

ДОДАТОК А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

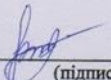
Я, Рубанова Аїса Вікторівна
учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, УСВІДОМЛЮЮ, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

24.03.2020
(дата)

(підпис)

Рубанова Аїса
(ім'я, прізвище)

ДОДАТОК Б

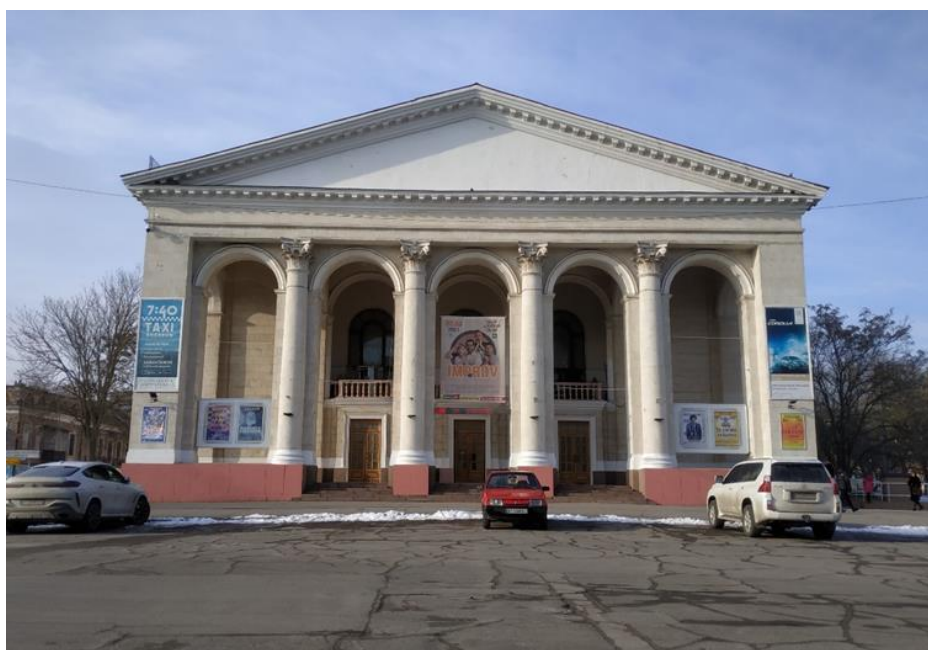

Фото 1.1 взято з власного архіву Рубанової А.

ДОДАТОК В

Фото 1.1 взято з власного архіву Рубанової А.

ДОДАТОК Г

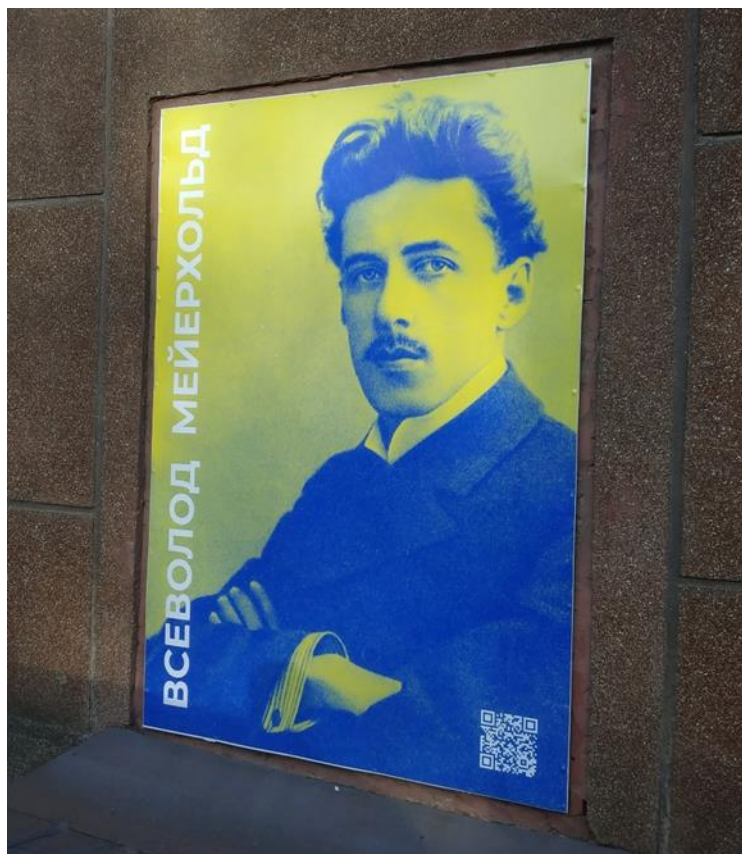

Фото 1.1 взято з власного архіву Рубанової А.

ДОДАТОК Г

Фото взято з власного архіву Рубанової А.

ДОДАТОК Д

Фото 2.2 Взято з власного архіву Рубанової А.